

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

F แทน สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)

SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)

df แทน ชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับดังนี้

วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ

วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการเรียนการสอน ในช่วงชั้นที่ 3-4 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดโรงเรียน เป็นรายด้านและรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการเรียนการสอน ในช่วงชั้นที่ 3-4 ของจังหวัดหนองคาย ตามสถานภาพและขนาดโรงเรียนโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการเรียนการสอน ระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ของจังหวัดหนองคาย เมื่อพบความแตกต่าง จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน

สถานภาพ	ผู้บริหาร		หัวหน้าฝ่ายวิชาการ		ครูผู้สอน		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดใหญ่	6	1.97	6	1.97	44	1.97	6	1.97	62	20.40
ขนาดกลาง	22	7.24	22	7.24	56	7.24	22	7.24	122	40.13
ขนาดเล็ก	29	9.54	29	9.54	33	9.54	29	9.54	120	39.47
รวม	57	18.75	57	18.75	133	43.75	57	18.75	304	100

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 304 คน มาจากโรงเรียนขนาดใหญ่ 62 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 โรงเรียนขนาดกลาง 122 คน คิดเป็นร้อยละ 40.13 และโรงเรียนขนาดเล็ก 120 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 โดยจำแนกเป็นบริหาร 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ครูผู้สอน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน จำนวนตามสถานภาพ ทั้งโดยรวมและรายด้าน

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			ครูผู้สอน			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. ด้านคิด ความคิด ความเชื่อ	3.21	0.65	ปานกลาง	3.35	0.64	ปานกลาง	3.26	0.64	ปานกลาง	3.36	0.62	ปานกลาง	3.28	0.64	ปานกลาง
2. ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี	3.42	0.74	ปานกลาง	3.39	0.74	ปานกลาง	3.34	0.71	ปานกลาง	3.56	0.73	มาก	3.40	0.73	ปานกลาง
3. ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น	3.00	0.89	ปานกลาง	2.90	0.92	ปานกลาง	2.91	0.83	ปานกลาง	3.08	0.85	ปานกลาง	2.96	0.86	ปานกลาง
4. ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น	2.68	0.90	ปานกลาง	2.81	0.94	ปานกลาง	2.69	0.88	ปานกลาง	2.99	0.86	ปานกลาง	2.77	0.89	ปานกลาง
โดยรวม	3.02	0.72	ปานกลาง	3.11	0.71	ปานกลาง	3.05	0.64	ปานกลาง	3.25	0.69	ปานกลาง	3.10	0.68	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 3-4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.40$) ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.28$) ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 2.96$) และด้านแนวปฏิบัติเทคโนโลยีท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.77$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหารมีระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.42$) ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.21$) ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.00$)

หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.39$) ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.35$) ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 2.90$)

ครูผู้สอนมีระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.34$) ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.26$) ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 2.91$)

คณะกรรมการสถานศึกษามีระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.36$) ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.08$) ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.96$)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับ ระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ จำแนกเป็นรายด้านและรายชื่อ

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			ครูผู้สอน			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ															
1. พิธีสดมภ์ไหว้พระ	4.44	0.76	มาก	4.56	0.78	มากที่สุด	4.29	0.82	มาก	4.26	0.81	มาก	4.37	0.81	มาก
2. พิธีฟังเทศน์ในวันสำคัญทางศาสนา	4.11	0.90	มาก	4.26	0.90	มาก	4.01	0.92	มาก	4.05	0.81	มาก	4.08	0.89	มาก
3. การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	4.47	0.76	มาก	4.74	0.52	มากที่สุด	4.32	0.77	มาก	4.37	0.70	มาก	4.43	0.73	มาก
4. การจัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางศาสนา	4.14	0.91	มาก	4.46	0.78	มาก	4.21	0.89	มาก	4.00	1.05	มาก	4.20	0.91	มาก
5. พิธีไหว้ดวงจิต	3.05	0.95	ปานกลาง	3.12	1.15	ปานกลาง	3.08	1.06	ปานกลาง	3.49	0.91	มาก	3.16	1.04	ปานกลาง
6. การอบรมศีลธรรมและจริยธรรม	4.02	0.88	มาก	4.21	0.77	มาก	3.96	0.92	มาก	3.96	1.00	มาก	4.02	0.90	มาก
7. พิธีสู่ขวัญ	3.30	0.96	ปานกลาง	3.46	1.00	ปานกลาง	3.44	1.15	ปานกลาง	3.65	0.95	มาก	3.46	1.06	ปานกลาง
8. การบวงสรวงพระภูมิเจ้าที่ หรือเสียดอนปู่ตา	2.44	1.27	น้อย	2.54	1.21	ปานกลาง	2.76	1.16	ปานกลาง	2.88	1.13	ปานกลาง	2.68	1.19	ปานกลาง
9. พิธีไหว้ครู	4.39	0.82	มาก	4.53	0.91	มากที่สุด	4.49	0.74	มาก	4.19	0.91	มาก	4.42	0.83	มาก
10. นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน คติสอนใจ	3.61	0.90	มาก	3.65	1.04	มาก	3.49	1.03	ปานกลาง	3.46	0.87	ปานกลาง	3.54	0.98	มาก
11. การใช้วิทยากรจากพระสงฆ์	3.47	1.04	ปานกลาง	3.68	1.09	มาก	3.43	1.02	ปานกลาง	3.68	0.89	มาก	3.53	1.02	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			ครูผู้สอน			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ															
12. การจัดป้ายนิเทศหลักธรรมหรือคติสอนใจ															
13. การจัดทำเอกสารทำนองสรภัญญะ	3.11	1.03	ปานกลาง	3.12	0.96	ปานกลาง	2.98	1.07	ปานกลาง	3.30	0.98	ปานกลาง	3.09	1.03	ปานกลาง
14. การประกวดทำนองสรภัญญะ	2.96	1.07	ปานกลาง	3.02	1.13	ปานกลาง	2.96	1.12	ปานกลาง	3.04	0.98	ปานกลาง	2.99	1.08	ปานกลาง
15. การนำยพื้นบ้านมาใช้	2.88	1.09	ปานกลาง	3.00	1.05	ปานกลาง	3.08	1.11	ปานกลาง	3.26	0.97	ปานกลาง	3.06	1.07	ปานกลาง
16. การจัดทำเอกสารและป้ายนิเทศเกี่ยวกับ ยพื้นบ้าน	2.58	1.07	ปานกลาง	2.84	1.11	ปานกลาง	2.89	1.04	ปานกลาง	3.12	0.95	ปานกลาง	2.87	1.05	ปานกลาง
17. การจัดอบรมการใช้พื้นบ้าน	2.51	1.10	ปานกลาง	2.42	0.94	น้อย	2.61	1.05	ปานกลาง	2.68	1.02	ปานกลาง	2.57	1.03	ปานกลาง
18. การแต่งกายพื้นบ้าน	3.11	1.11	ปานกลาง	3.18	1.12	ปานกลาง	3.16	1.17	ปานกลาง	3.11	1.05	ปานกลาง	3.14	1.12	ปานกลาง
19. การจัดทำเอกสารและป้ายนิเทศการแต่งกายพื้นบ้าน	2.49	1.05	น้อย	2.60	1.12	ปานกลาง	2.64	0.97	ปานกลาง	2.72	1.08	ปานกลาง	2.62	1.03	ปานกลาง
20. การประกวดการแต่งกายพื้นบ้าน	2.14	1.16	น้อย	2.33	1.09	น้อย	2.39	1.09	ปานกลาง	2.53	1.23	ปานกลาง	2.36	1.13	น้อย
21. จัดทำเอกสารและป้ายนิเทศการละเล่นพื้นบ้าน	2.51	1.10	ปานกลาง	2.67	1.19	ปานกลาง	2.56	1.08	ปานกลาง	2.72	1.15	ปานกลาง	2.60	1.12	ปานกลาง
22. จัดทำเอกสารเผยแพร่อีสาน	2.30	1.02	น้อย	2.56	1.13	ปานกลาง	2.41	1.09	น้อย	2.75	1.14	ปานกลาง	2.48	1.10	น้อย
23. การประกวดเผยแพร่อีสาน	2.04	1.05	น้อย	2.46	1.20	น้อย	2.29	1.13	น้อย	2.49	1.20	น้อย	2.31	1.14	น้อย
รวม	3.21	0.65	ปานกลาง	3.35	0.64	ปานกลาง	3.26	0.64	ปานกลาง	3.36	0.62	ปานกลาง	3.28	2.64	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อ โดยรวมอยู่ใน
 ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย
 จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 9
 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.42$) ข้อ 1 พิธีสวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.37$) อยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ
 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ข้อ 7 พิธีสู่ขวัญ ($\bar{X} = 3.46$) ข้อ 5 พิธีเข้าวัด
 จำศีล ($\bar{X} = 3.16$) ข้อ 13 การจัดทำเอกสารทำนองสรภัญญะ ($\bar{X} = 3.09$) อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ
 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 22 การจัดทำเอกสารผญาอีสาน ($\bar{X} = 2.48$) ข้อ 20
 การประกวดการแต่งกายพื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.36$) ข้อ 23 การประกวดผญาอีสาน ($\bar{X} = 2.31$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่ออยู่ใน
 ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย
 จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.47$)
 ข้อ 1 พิธีสวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.44$) ข้อ 9 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.39$) อยู่ในระดับ ปานกลาง
 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 11 การใช้วิทยากรจากพระสงฆ์
 ($\bar{X} = 3.47$) ข้อ 7 พิธีสู่ขวัญ ($\bar{X} = 3.30$) ข้อ 5 พิธีเข้าวัดจำศีล ($\bar{X} = 3.05$) อยู่ในระดับน้อย
 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 19 การจัดทำเอกสารและป้ายนิเทศ
 การแต่งกายพื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.49$) ข้อ 8 การบวงสรวงพระภูมิเจ้าที่ หรือเลี้ยงดอนปู่ตา ($\bar{X} = 2.44$)
 ข้อ 22 การจัดทำเอกสารผญาอีสาน ($\bar{X} = 2.30$)

หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด
 ความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด
 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทาง
 ศาสนา ($\bar{X} = 4.74$) ข้อ 1 พิธีสวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.56$) ข้อ 9 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.53$) อยู่
 ในระดับ มาก 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 4 การจัดทำป้ายนิเทศ
 วันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.46$) ข้อ 2 พิธีฟังเทศในวันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.26$) ข้อ 6 การ
 อบรมศีลธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.21$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 11 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก
 ไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ข้อ 7 พิธีสู่ขวัญ ($\bar{X} = 3.46$) ข้อ 13 การจัดทำเอกสารทำนองสรภัญญะ
 ($\bar{X} = 3.12$) ข้อ 5 พิธีเข้าวัดจำศีล ($\bar{X} = 3.12$) อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก
 ไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 23 การประกวดผญาอีสาน ($\bar{X} = 2.46$) ข้อ 17 การจัดอบรมการใช้
 ยาพื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.42$) ข้อ 20 การประกวดการแต่งกายพื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.33$)

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 9 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.49$) ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรม วันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.32$) ข้อ 1 พิธีสวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.29$) อยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 12 การจัดป้ายนิเทศหลักธรรม หรือคติสอนใจ ($\bar{X} = 3.50$) ข้อ 10 นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน คติสอนใจ ($\bar{X} = 3.49$) ข้อ 7 พิธี สู่ขวัญ ($\bar{X} = 3.44$) อยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 22 การจัดทำ เอกสารพญาอีสาน ($\bar{X} = 2.41$) 23 การประกวดพญาอีสาน ($\bar{X} = 2.29$)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านคติ ความคิด ความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน ระดับมาก 10 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรม วันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.37$) ข้อ 1 พิธีสวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.26$) ข้อ 9 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.19$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 12 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 10 นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน คติสอนใจ ($\bar{X} = 3.49$) ข้อ 13 การจัดทำเอกสารทำนอง สรรภัญญะ ($\bar{X} = 3.30$) ข้อ 15 การนำพาพื้นบ้านมาใช้ ($\bar{X} = 3.26$) อยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ ข้อ 23 การประกวดพญาอีสาน ($\bar{X} = 2.49$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับ ระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี จำนวนเป็นรายด้านและรายข้อ

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			ครูผู้สอน			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
	ด้านศิลปวัฒนธรรมและ ขนบธรรมเนียมประเพณี														
24. ศิลปะการละเล่นพื้นบ้าน เช่น หมอลำ ถ้าเซ็งต่าง ๆ	3.25	1.12	ปานกลาง	3.26	1.16	ปานกลาง	3.40	1.15	ปานกลาง	3.58	1.15	มาก	3.38	1.15	ปานกลาง
25. การเล่นดนตรีพื้นเมือง เช่น เป่าแคน คีตกิ่ง วงกลองยาว	3.26	1.20	ปานกลาง	3.23	1.41	ปานกลาง	3.23	1.26	ปานกลาง	3.46	1.13	ปานกลาง	3.28	1.26	ปานกลาง
26. งานแกะสลัก	3.04	1.09	ปานกลาง	3.00	1.24	ปานกลาง	3.06	1.11	ปานกลาง	3.30	1.09	ปานกลาง	3.09	1.13	ปานกลาง
27. งานจักสาน	3.28	1.13	ปานกลาง	3.30	1.12	ปานกลาง	3.34	1.15	ปานกลาง	3.51	1.07	มาก	3.35	1.12	ปานกลาง
28. งานหล่อ	2.53	1.09	ปานกลาง	2.60	1.16	ปานกลาง	2.66	1.11	ปานกลาง	2.81	1.14	ปานกลาง	2.65	1.12	ปานกลาง
29. งานปั้น	2.72	1.03	ปานกลาง	2.79	1.10	ปานกลาง	2.83	1.07	ปานกลาง	3.07	1.05	ปานกลาง	2.85	1.07	ปานกลาง
30. งานก่อสร้าง	3.19	1.14	ปานกลาง	3.04	1.18	ปานกลาง	3.12	1.07	ปานกลาง	3.33	1.02	ปานกลาง	3.16	1.10	ปานกลาง
31. การศึกษาด้านที่และวัตถุสำคัญ ในท้องถิ่น	3.49	0.95	ปานกลาง	3.44	0.95	ปานกลาง	3.17	1.07	ปานกลาง	3.63	0.84	มาก	3.37	1.00	ปานกลาง
32. เชิญบุคคลสำคัญในท้องถิ่นมา เป็นวิทยากร	3.32	1.02	ปานกลาง	3.39	1.05	ปานกลาง	3.20	1.04	ปานกลาง	3.40	1.00	มาก	3.30	1.03	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			ครูผู้สอน			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
ด้านศิลปวัฒนธรรมและ ขนบธรรมเนียมประเพณี															
33. การทัศนศึกษาแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติในท้องถิ่น	3.44	0.96	ปานกลาง	3.49	1.05	ปานกลาง	3.32	1.06	ปานกลาง	3.56	0.91	มาก	3.42	1.01	ปานกลาง
34. การทำพานบายศรี	3.63	0.96	มาก	3.60	0.88	มาก	3.53	1.06	มาก	3.63	0.99	มาก	3.58	0.99	มาก
35. การเข้าร่วมบุญพระเวส	3.46	1.12	ปานกลาง	3.23	1.10	ปานกลาง	3.35	1.11	ปานกลาง	3.63	1.08	มาก	3.40	1.13	ปานกลาง
36. การเข้าร่วมบุญสงฆ์	3.40	1.28	ปานกลาง	3.42	1.21	ปานกลาง	3.45	1.12	ปานกลาง	3.67	1.04	มาก	3.48	1.15	ปานกลาง
37. การเข้าร่วมบุญบั้งไฟ	3.56	1.24	มาก	3.95	1.19	มาก	3.62	1.12	มาก	3.54	1.07	มาก	3.65	1.15	มาก
38. การเข้าร่วมบุญเข้าพรรษา	4.39	0.82	มาก	4.37	0.82	มาก	4.05	0.93	มาก	4.18	0.87	มาก	4.19	0.89	มาก
39. การเข้าร่วมบุญเข้าวัดบิณฑิ	3.23	1.18	ปานกลาง	3.21	1.13	ปานกลาง	3.21	1.13	ปานกลาง	3.49	1.05	ปานกลาง	3.27	1.12	ปานกลาง
40. การเข้าร่วมบุญเข้าวัด	3.12	1.18	ปานกลาง	3.18	1.14	ปานกลาง	3.14	1.10	ปานกลาง	3.47	1.07	ปานกลาง	3.20	1.12	ปานกลาง
41. การเข้าร่วมบุญออกพรรษา	4.26	0.84	มาก	3.93	1.08	มาก	3.83	1.08	มาก	4.19	0.79	มาก	4.00	1.00	มาก
42. การเข้าร่วมบุญกฐิน	3.88	0.98	มาก	3.74	1.06	มาก	3.66	1.04	มาก	3.953	0.970	มาก	3.77	1.02	มาก
43. การเข้าร่วมบุญผ้าป่า	4.02	0.95	มาก	3.82	0.89	มาก	3.74	1.00	มาก	96	96	มาก	3.85	0.97	มาก
44. การเข้าร่วมบุญกองบวงสรวง	3.44	1.05	ปานกลาง	3.16	1.16	ปานกลาง	3.15	0.98	ปานกลาง	3.46	0.91	ปานกลาง	3.26	1.02	ปานกลาง
รวม	3.42	0.74	ปานกลาง	3.39	0.74	ปานกลาง	3.34	0.71	ปานกลาง	3.56	0.73	มาก	3.40	0.73	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม
 ประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก
 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ข้อ 38 การเข้าร่วมบุญเข้าพรรษา
 ($\bar{X} = 4.19$) ข้อ 41 การเข้าร่วมบุญออกพรรษา ($\bar{X} = 4.00$) ข้อ 43 การเข้าร่วมบุญผ้าป่า ($\bar{X} = 3.85$)
 อยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ข้อ 36 การเข้าร่วม
 บุญสงฆ์ ($\bar{X} = 3.48$) ข้อ 33 การทัศนศึกษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.42$)
 ข้อ 35 การเข้าร่วมบุญพระเวส ($\bar{X} = 3.40$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและ
 ขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับ
 มาก 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 38 การเข้าร่วมบุญเข้าพรรษา
 ($\bar{X} = 4.39$) ข้อ 41 การเข้าร่วมบุญออกพรรษา ($\bar{X} = 4.26$) ข้อ 43 การเข้าร่วมบุญผ้าป่า ($\bar{X} = 4.02$)
 อยู่ในระดับ ปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 31 การศึกษา
 สถานที่และวัตถุสำคัญในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.49$) ข้อ 35 การเข้าร่วมบุญพระเวส ($\bar{X} = 3.46$) ข้อ 33
 การทัศนศึกษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.44$)

หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม
 และขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า
 อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 38 การเข้าร่วม
 บุญเข้าพรรษา ($\bar{X} = 4.37$) ข้อ 37 การเข้าร่วมบุญบั้งไฟ ($\bar{X} = 3.95$) ข้อ 41 การเข้าร่วม
 บุญออกพรรษา ($\bar{X} = 3.93$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
 3 อันดับแรก คือ ข้อ 33 การทัศนศึกษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.49$)
 ข้อ 31 การศึกษาสถานที่และวัตถุสำคัญในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.44$) ข้อ 36 การเข้าร่วมบุญสงฆ์
 ($\bar{X} = 3.42$)

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและ
 ขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับ
 มาก 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 38 การเข้าร่วมบุญเข้าพรรษา
 ($\bar{X} = 4.05$) ข้อ 41 การเข้าร่วมบุญออกพรรษา ($\bar{X} = 3.83$) ข้อ 43 การเข้าร่วมบุญผ้าป่า ($\bar{X} = 3.73$)
 อยู่ในระดับ ปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 36
 การเข้าร่วมบุญสงฆ์ ($\bar{X} = 3.45$) ข้อ 24 ศิลปะการเล่นพื้นบ้าน เช่น หมอลำ ลำเซ็งต่าง ๆ
 ($\bar{X} = 3.40$) ข้อ 35 การเข้าร่วมบุญพระเวส ($\bar{X} = 3.53$)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 13 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 41 การเข้าร่วมบุญออกพรรษา ($\bar{X} = 4.19$) ข้อ 38 การเข้าร่วมบุญเข้าพรรษา ($\bar{X} = 4.18$) ข้อ 43 การเข้าร่วมบุญผ้าป่า ($\bar{X} = 3.96$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 8 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 39 การเข้าร่วมบุญข้าวประดับดิน ($\bar{X} = 3.49$) ข้อ 40 การเข้าร่วมบุญข้าวสาก ($\bar{X} = 3.47$) ข้อ 44 การเข้าร่วมบุญกองบวช ($\bar{X} = 3.46$)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับ ระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น จำแนกเป็นรายด้านและรายชื่อ

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			ครูผู้สอน			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			โดยรวม			
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	
ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น																
45. การทอดผ้าไหมพื้นไหมมัดหมี่	2.60	1.15	ปานกลาง	2.65	1.37	ปานกลาง	2.54	1.17	ปานกลาง	2.98	1.22	ปานกลาง	2.65	1.22	ปานกลาง	
46. การทอดผ้าด้วยกี่กระตุก	2.56	1.15	ปานกลาง	2.58	1.22	ปานกลาง	2.57	1.16	ปานกลาง	2.77	1.23	ปานกลาง	2.61	1.18	ปานกลาง	
47. การทอผ้าจิดด้วยกี่พื้นเมือง	2.60	1.19	ปานกลาง	2.49	1.14	น้อย	2.53	1.23	ปานกลาง	2.70	1.21	ปานกลาง	2.57	1.20	ปานกลาง	
48. การทำหมอนจิด	2.60	1.21	ปานกลาง	2.60	1.28	ปานกลาง	2.50	1.23	ปานกลาง	2.77	1.21	ปานกลาง	2.59	1.23	ปานกลาง	
49. การจักสานไม้ไผ่	3.46	1.13	ปานกลาง	3.46	1.21	ปานกลาง	3.14	1.27	ปานกลาง	3.46	1.05	ปานกลาง	3.32	1.20	ปานกลาง	
50. การทำไม้กวาดดอกหญ้า																
ไม้กวาดทางมะพร้าว	3.33	1.15	ปานกลาง	3.16	1.26	ปานกลาง	3.04	1.26	ปานกลาง	3.30	1.25	ปานกลาง	3.16	1.24	ปานกลาง	
51. การทอเสื่อ	3.26	1.23	ปานกลาง	3.16	1.32	ปานกลาง	3.14	1.20	ปานกลาง	3.37	1.19	ปานกลาง	3.21	1.23	ปานกลาง	
52. การสานหมวก กระเป๋าจากฝักตบชวา	2.61	1.22	ปานกลาง	2.53	1.24	ปานกลาง	2.56	1.20	ปานกลาง	2.56	1.21	ปานกลาง	2.56	1.21	ปานกลาง	
53. การเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป	2.77	1.12	ปานกลาง	2.88	1.15	ปานกลาง	2.93	1.12	ปานกลาง	3.02	0.95	ปานกลาง	2.91	1.09	ปานกลาง	
54. การทำเครื่องปั้นดินเผา	2.40	1.08	น้อย	2.51	1.21	ปานกลาง	2.52	1.18	ปานกลาง	2.63	1.20	ปานกลาง	2.52	1.07	ปานกลาง	

ตาราง 8 (ต่อ)

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร		หัวหน้าฝ่ายวิชาการ		ครูผู้สอน		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		โดยรวม						
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ			
ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น															
55. การทำเกษตรผสมผสาน	3.42	1.13	ปานกลาง	3.51	1.05	มาก	3.18	1.15	ปานกลาง	3.51	1.05	มาก	3.35	1.12	ปานกลาง
56. การทำนา	3.75	1.33	มาก	3.32	1.20	ปานกลาง	3.56	1.25	มาก	3.75	1.20	มาก	3.59	1.25	มาก
57. การปลูกยาสูบ	2.65	1.32	ปานกลาง	2.61	1.32	ปานกลาง	1.69	1.26	น้อย	2.82	1.31	ปานกลาง	2.69	1.29	ปานกลาง
58. การปลูกส้มปรอด	2.53	1.23	ปานกลาง	2.54	1.20	ปานกลาง	2.57	1.22	ปานกลาง	2.65	1.17	ปานกลาง	2.57	1.20	ปานกลาง
59. การปลูกมะเขือเทศ	2.70	1.30	ปานกลาง	2.74	1.36	ปานกลาง	2.68	1.33	ปานกลาง	2.86	1.25	ปานกลาง	2.73	1.31	ปานกลาง
60. การปลูกยางพารา	3.30	1.40	ปานกลาง	3.23	1.41	ปานกลาง	3.19	1.46	ปานกลาง	3.12	1.44	ปานกลาง	3.20	1.43	ปานกลาง
61. การปลูกข้าวโพด	2.88	1.25	ปานกลาง	2.88	1.32	ปานกลาง	2.98	1.19	ปานกลาง	2.89	1.06	ปานกลาง	2.93	1.20	ปานกลาง
62. การเลี้ยงสัตว์	3.58	1.27	มาก	2.93	1.21	ปานกลาง	3.37	1.12	ปานกลาง	3.56	1.00	มาก	3.36	1.16	ปานกลาง
63. การปลูกผัก	3.95	1.04	มาก	3.44	1.07	ปานกลาง	3.62	1.06	มาก	3.72	1.01	มาก	3.66	1.06	มาก
รวม	3.00	0.89	ปานกลาง	2.90	0.92	ปานกลาง	2.91	0.83	ปานกลาง	3.08	0.85	ปานกลาง	2.96	0.86	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น โดยรวม
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 63 การปลูกผัก ($\bar{X} = 3.66$) ข้อ 56 การทำนา ($\bar{X} = 3.59$) อยู่
ในระดับ ปานกลาง 17 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ข้อ 62 การเลี้ยงสัตว์
($\bar{X} = 3.36$) ข้อ 55 การเกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.35$) ข้อ 49 การจักสานไม้ไผ่ ($\bar{X} = 3.32$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของ
ท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ
เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 63 การปลูกผัก ($\bar{X} = 3.95$) ข้อ 56 การทำนา
($\bar{X} = 3.75$) ข้อ 62 การเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.58$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก
มากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ข้อ 49 การจักสานไม้ไผ่ ($\bar{X} = 3.46$) ข้อ 55 การเกษตรผสมผสาน
($\bar{X} = 3.42$) ข้อ 51 การทอเสื่อ ($\bar{X} = 3.26$) อยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ การทำเครื่องปั้นดินเผา
($\bar{X} = 2.40$)

หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพ
ของท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ
คือ ข้อ 55 การเกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.51$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 17 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย
จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ข้อ 49 การจักสานไม้ไผ่ ($\bar{X} = 3.46$) ข้อ 63 การปลูกผัก
($\bar{X} = 3.44$) ข้อ 56 การทำนา ($\bar{X} = 3.32$) อยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ การทอผ้าจิดด้วยกี่พื้นเมือง
($\bar{X} = 2.49$)

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของ
ท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ
เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 63 การปลูกผัก ($\bar{X} = 3.62$) ข้อ 56 การทำนา
($\bar{X} = 3.56$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 16 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ
คือ ข้อ 62 การเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.37$) ข้อ 60 การปลูกยางพารา ($\bar{X} = 3.19$) ข้อ 55 การเกษตร
ผสมผสาน ($\bar{X} = 3.18$) อยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ การปลูกยาสูบ ($\bar{X} = 1.69$)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 56 การทำนา ($\bar{X} = 3.75$) ข้อ 63 การปลูกผัก ($\bar{X} = 3.72$) ข้อ 55 การเกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.51$) อยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 49 การจักสานไม้ไผ่ ($\bar{X} = 3.46$) ข้อ 51 การทอเสื่อ ($\bar{X} = 3.37$) ข้อ 50 การทำไม้กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว ($\bar{X} = 3.04$)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับ ระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น จำนวนเป็นรายด้านและรายข้อ

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			ครูผู้สอน			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น															
64. เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	3.12	1.10	ปานกลาง	3.16	1.22	ปานกลาง	3.06	1.15	ปานกลาง	3.32	1.07	ปานกลาง	3.14	1.14	ปานกลาง
65. เทคนิคการเลี้ยงไก่ไข่	2.84	1.19	ปานกลาง	2.93	1.24	ปานกลาง	2.90	1.13	ปานกลาง	3.26	1.08	ปานกลาง	2.96	1.16	ปานกลาง
66. เทคนิคการตัดจับสัตว์น้ำ	2.96	1.16	ปานกลาง	3.11	1.23	ปานกลาง	2.87	1.20	ปานกลาง	3.26	1.11	ปานกลาง	3.01	1.19	ปานกลาง
67. เทคนิคการบ่มใบยาสูบ	2.32	1.14	น้อย	2.60	1.15	ปานกลาง	2.40	1.14	น้อย	2.79	1.18	ปานกลาง	2.49	1.15	น้อย
68. เทคนิคการทำยาเส้น	2.40	1.21	น้อย	1.47	1.12	น้อยมาก	2.35	1.14	น้อย	2.70	1.16	ปานกลาง	2.45	1.15	น้อย
69. การแปรรูปมะเขือเทศ	2.33	1.11	น้อย	2.46	1.12	น้อย	2.47	1.12	น้อย	2.81	1.17	ปานกลาง	2.51	1.13	ปานกลาง
70. การแปรรูปกล้วยน้ำว้า	2.82	1.14	ปานกลาง	2.95	1.25	ปานกลาง	2.69	1.12	ปานกลาง	2.93	1.19	ปานกลาง	2.81	1.16	ปานกลาง
71. การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารา	2.65	1.16	ปานกลาง	2.81	1.22	ปานกลาง	2.79	1.25	ปานกลาง	2.82	1.23	ปานกลาง	2.77	1.22	ปานกลาง
รวม	2.68	0.90	ปานกลาง	2.81	0.94	ปานกลาง	2.69	0.88	ปานกลาง	2.99	0.86	ปานกลาง	2.77	0.89	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น
 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง
 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 64 เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 ($\bar{X} = 3.14$) ข้อ 66 เทคนิคการดักจับสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 3.01$) ข้อ 65 เทคนิคการเลี้ยงไก่ ($\bar{X} = 2.56$)
 อยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 67 เทคนิคการบ่มใบยาสูบ
 ($\bar{X} = 2.49$) ข้อ 68 เทคนิคการทำยาเส้น ($\bar{X} = 2.45$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยี
 ท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง
 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 64 เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 ($\bar{X} = 3.12$) ข้อ 66 เทคนิคการดักจับสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 2.96$) ข้อ 65 เทคนิคการเลี้ยงไก่ ($\bar{X} = 2.84$)
 อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ คือ ข้อ 68 เทคนิคการทำยาเส้น ($\bar{X} = 2.40$) ข้อ 69 การแปรรูปมะเขือเทศ
 ($\bar{X} = 2.33$) ข้อ 67 เทคนิคการบ่มใบยาสูบ ($\bar{X} = 2.32$)

หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแนวปฏิบัติหรือ
 เทคโนโลยีท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ
 ปานกลาง 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 64 เทคนิคการเพาะเลี้ยง
 สัตว์น้ำ ($\bar{X} = 3.16$) ข้อ 66 เทคนิคการดักจับสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 3.11$) ข้อ 70 การแปรรูปกล้วยน้ำว้า
 ($\bar{X} = 2.95$) อยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ ข้อ 69 การแปรรูปมะเขือเทศ ($\bar{X} = 2.46$) อยู่ในระดับ
 น้อยมาก 1 ข้อ คือ ข้อ 68 เทคนิคการทำยาเส้น ($\bar{X} = 1.47$)

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยี
 ท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง
 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 64 เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 ($\bar{X} = 3.06$) ข้อ 65 เทคนิคการเลี้ยงไก่ ($\bar{X} = 2.90$) ข้อ 66 เทคนิคการดักจับสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 2.87$)
 อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 69 การแปรรูป
 มะเขือเทศ ($\bar{X} = 2.49$) ข้อ 67 เทคนิคการบ่มใบยาสูบ ($\bar{X} = 2.40$) ข้อ 68 เทคนิคการทำยาเส้น
 ($\bar{X} = 2.35$)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 64 เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 3.32$) ข้อ 65 เทคนิคการเลี้ยงไข่ไก่ ($\bar{X} = 3.260$) ข้อ 66 เทคนิคการดักจับสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 3.26$)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดใหญ่			โรงเรียนขนาดกลาง			โรงเรียนขนาดเล็ก			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ	3.32	0.65	ปานกลาง	3.31	0.65	ปานกลาง	3.24	0.63	ปานกลาง	3.28	0.64	ปานกลาง
2. ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณี	3.32	0.69	ปานกลาง	3.42	0.74	ปานกลาง	3.43	0.74	ปานกลาง	3.40	0.73	ปานกลาง
3. ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น	2.73	0.89	ปานกลาง	3.07	0.89	ปานกลาง	2.96	0.80	ปานกลาง	2.96	0.86	ปานกลาง
4. ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น	2.68	0.83	ปานกลาง	2.84	0.87	ปานกลาง	2.74	0.94	ปานกลาง	2.77	0.89	ปานกลาง
โดยรวม	3.00	0.66	ปานกลาง	3.16	0.82	ปานกลาง	3.09	0.69	ปานกลาง	3.10	0.68	ปานกลาง

จากตาราง 10 พบว่า การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 3-4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.40$) ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.28$) ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 2.96$) และด้านแนวปฏิบัติเทคโนโลยีท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.77$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.32$) ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.32$) ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 2.73$)

โรงเรียนขนาดกลาง มีระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.42$) ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.31$) ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.07$)

โรงเรียนขนาดเล็ก มีระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกด้านอยู่ในระดับปาน ($\bar{X} = 3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.43$) ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.24$) ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.96$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับระดับการรับรู้ปัญหาท้องถิ่น ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

	โรงเรียนขนาดใหญ่			โรงเรียนขนาดกลาง			โรงเรียนขนาดเล็ก			โดยรวม		
	ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
การใช้ปัญหาท้องถิ่น												
ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ												
1. พิธีสวนมนต์ไหว้พระ	4.42	0.82	มาก	4.27	0.84	มาก	4.43	0.75	มาก	4.37	0.81	มาก
2. พิธีฟังเทศน์ในวันสำคัญทางศาสนา	4.15	0.92	มาก	4.02	0.82	มาก	4.11	0.95	มาก	4.08	0.89	มาก
3. การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	4.39	0.82	มาก	4.37	0.68	มาก	4.53	0.72	มากที่สุด	4.43	0.73	มาก
4. การจัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางศาสนา	4.29	0.84	มาก	4.11	0.90	มาก	4.25	0.96	มาก	4.20	0.91	มาก
5. พิธีเข้าวัดจำศีล	3.21	0.94	ปานกลาง	3.16	1.01	ปานกลาง	3.14	1.12	ปานกลาง	3.16	1.04	ปานกลาง
6. การอบรมศีลธรรมและจริยธรรม	3.89	0.93	มาก	3.93	0.90	มาก	4.18	0.88	มาก	4.02	0.90	มาก
7. พิธีอุปัชฌาย์	3.26	1.19	ปานกลาง	3.55	0.91	มาก	3.47	1.11	ปานกลาง	3.46	1.06	ปานกลาง
8. การบวงสรวงพระภูมิเจ้าที่ หรือสิ่งดงอนปู่ตา	2.73	1.10	ปานกลาง	2.84	1.19	ปานกลาง	2.49	1.21	ปานกลาง	2.68	1.19	ปานกลาง
9. พิธีไหว้ครู	4.44	0.78	มาก	4.39	0.80	มาก	4.45	0.89	มาก	4.42	0.83	มาก
10. นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน คติสอนใจ	3.65	0.01	มาก	3.58	0.94	มาก	3.43	0.99	ปานกลาง	3.54	0.98	มาก
11. การใช้วิทยากรจากพระสงฆ์	3.65	0.96	มาก	3.43	1.00	ปานกลาง	3.58	1.06	มาก	3.53	1.02	มาก
12. การจัดป้ายนิเทศหลักธรรมหรือคติสอนใจ	3.61	0.98	มาก	3.50	0.94	ปานกลาง	3.61	0.91	มาก	3.57	0.93	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

	โรงเรียนขนาดใหญ่			โรงเรียนขนาดกลาง			โรงเรียนขนาดเล็ก			โดยรวม		
	ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น												
ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ												
13. การจัดทำเอกสารทำนองสรภัญญะ	3.10	1.00	ปานกลาง	3.12	0.96	ปานกลาง	3.05	1.11	ปานกลาง	0.09	1.03	ปานกลาง
14. การประกวดทำนองสรภัญญะ	3.26	1.10	ปานกลาง	3.02	1.00	ปานกลาง	2.82	1.13	ปานกลาง	2.99	1.08	ปานกลาง
15. การนำเขตพื้นที่บ้านมาใช้	3.06	0.96	ปานกลาง	3.09	1.06	ปานกลาง	3.03	1.14	ปานกลาง	3.06	1.07	ปานกลาง
16. การจัดทำเอกสารและป้ายนิเทศเกี่ยวกับเขตพื้นที่บ้าน	2.84	1.04	ปานกลาง	2.93	1.05	ปานกลาง	2.81	1.06	ปานกลาง	2.87	1.05	ปานกลาง
17. การจัดอบรมการใช้เขตพื้นที่บ้าน	2.56	0.97	ปานกลาง	2.66	1.06	ปานกลาง	2.47	1.04	ปานกลาง	2.57	1.03	ปานกลาง
18. การแต่งกายพื้นที่บ้าน	3.16	0.13	ปานกลาง	3.21	1.11	ปานกลาง	3.06	1.18	ปานกลาง	3.14	1.12	ปานกลาง
19. การจัดทำเอกสารและป้ายนิเทศการแต่งกายพื้นที่บ้าน	2.61	1.00	ปานกลาง	2.71	1.05	ปานกลาง	2.53	1.04	ปานกลาง	2.62	1.03	ปานกลาง
20. การประกวดการแต่งกายพื้นที่บ้าน	2.40	1.05	น้อย	2.48	1.19	น้อย	2.22	1.11	น้อย	2.36	1.13	น้อย
21. จัดทำเอกสารและป้ายนิเทศการเล่นพื้นที่บ้าน	2.69	1.00	ปานกลาง	2.68	1.17	ปานกลาง	2.47	1.11	น้อย	2.60	1.12	ปานกลาง
22. จัดทำเอกสารเฉลยอีสาน	2.56	1.07	ปานกลาง	2.55	1.16	ปานกลาง	2.37	1.05	น้อย	2.48	1.10	น้อย
23. การประกวดเฉลยอีสาน	2.35	1.03	น้อย	2.47	1.22	น้อย	2.13	1.10	น้อย	2.31	1.14	น้อย
รวม	3.32	0.65	ปานกลาง	3.31	0.64	ปานกลาง	3.24	0.63	ปานกลาง	3.29	0.64	ปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ
ความคิด ความเชื่อ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ใน
ระดับมาก 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรม
สำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 9 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.42$) ข้อ 1 พิธีสวดมนต์ไหว้พระ
($\bar{X} = 4.37$) อยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ
ข้อ 7 พิธีสู่ขวัญ ($\bar{X} = 3.46$) ข้อ 5 พิธีเข้าวัดจำศีล ($\bar{X} = 3.16$) ข้อ 18 การแต่งกายพื้นบ้าน
($\bar{X} = 3.14$) อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 22 การจัดทำ
เอกสารผลบุญอีสาน ($\bar{X} = 2.48$) ข้อ 20 การประกวดการแต่งกายพื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.36$) ข้อ 23
การประกวดผลบุญอีสาน ($\bar{X} = 2.31$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อ
โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 9 ข้อ
เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 9 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.44$) ข้อ 1 พิธี
สวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.42$) ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.39$) อยู่ใน
ระดับปานกลาง 12 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 14 การประกวด
ทำนองสรภัญญะ ($\bar{X} = 3.26$) ข้อ 7 พิธีสู่ขวัญ ($\bar{X} = 3.26$) ข้อ 18 การแต่งกายพื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.16$)
อยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 20 การประกวดการแต่งกาย
พื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.46$) ข้อ 23 การประกวดผลบุญอีสาน ($\bar{X} = 2.35$)

โรงเรียนขนาดกลาง ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อ โดยรวม
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 8 ข้อ เรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ข้อ 9 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.39$) ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรม
วันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.37$) ข้อ 1 พิธีสวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.27$) อยู่ในระดับปานกลาง
13 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 12 การจัดป้ายนิเทศหลักธรรม
หรือคติสอนใจ ($\bar{X} = 3.50$) ข้อ 11 การใช้วิทยากรจากพระสงฆ์ ($\bar{X} = 3.43$) ข้อ 18 การแต่งกาย
พื้นบ้าน ($\bar{X} = 3.21$) อยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 20
การประกวดการแต่งกายพื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.48$) ข้อ 23 การประกวดผลบุญอีสาน ($\bar{X} = 2.47$)

โรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ ข้อ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.53$) อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 9 พิธีไหว้ครู ($\bar{X} = 4.45$) ข้อ 1 พิธีสวดมนต์ไหว้พระ ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 4 การจัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางศาสนา ($\bar{X} = 4.25$) อยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 7 พิธีสู่ขวัญ ($\bar{X} = 3.47$) ข้อ 10 นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน คติสอนใจ ($\bar{X} = 3.43$) ข้อ 5 พิธีเข้าวัดจำศีล ($\bar{X} = 3.14$) อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 21 จัดทำเอกสารและป้ายนิเทศการละเล่นพื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.47$) ข้อ 22 การจัดทำเอกสารพญาอีสาน ($\bar{X} = 2.37$) ข้อ 20 การประกวดการแต่งกายพื้นบ้าน ($\bar{X} = 2.22$)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์มาตรฐาน การใช้ปัญหาท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

	โรงเรียนขนาดใหญ่			โรงเรียนขนาดกลาง			โรงเรียนขนาดเล็ก			โดยรวม		
	ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
การใช้ปัญหาท้องถิ่น												
ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี												
24. ศิลปะการเล่นพื้นบ้าน เช่น หมอลำ ลำเซิ้งต่างๆ	3.29	1.12	ปานกลาง	3.48	1.09	ปานกลาง	3.32	1.22	ปานกลาง	3.38	1.15	ปานกลาง
25. การเล่นดนตรีพื้นเมือง เช่น เป่าแคน ตีตีพิด วงกลองยาว	2.95	1.23	ปานกลาง	3.48	1.20	ปานกลาง	3.25	1.29	ปานกลาง	3.28	1.26	ปานกลาง
26. งานแกะสลัก	3.10	1.14	ปานกลาง	3.11	1.10	ปานกลาง	3.07	1.15	ปานกลาง	3.09	1.13	ปานกลาง
27. งานจักสาน	2.97	1.19	ปานกลาง	3.50	1.01	ปานกลาง	3.40	1.16	ปานกลาง	3.35	1.12	ปานกลาง
28. งานหล่อ	2.60	1.05	ปานกลาง	2.70	1.13	ปานกลาง	2.63	1.15	ปานกลาง	2.65	1.12	ปานกลาง
29. งานปั้น	2.89	1.04	ปานกลาง	2.84	1.11	ปานกลาง	2.83	1.05	ปานกลาง	2.85	1.07	ปานกลาง
30. งานก่อสร้าง	3.10	0.99	ปานกลาง	3.21	1.07	ปานกลาง	3.13	1.18	ปานกลาง	3.16	1.10	ปานกลาง
31. การศึกษาสถานที่และวัตถุสำคัญในท้องถิ่น	3.29	0.95	ปานกลาง	3.48	0.96	ปานกลาง	3.28	1.05	ปานกลาง	3.37	1.00	ปานกลาง
32. เชิญบุคคลสำคัญในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร	3.19	1.02	ปานกลาง	3.31	1.07	ปานกลาง	3.33	1.00	ปานกลาง	3.30	1.03	ปานกลาง
33. การทำการศึกษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น	3.34	1.09	ปานกลาง	3.47	1.03	ปานกลาง	3.42	0.97	ปานกลาง	3.42	1.01	ปานกลาง

ตาราง 12 (ต่อ)

	โรงเรียนขนาดใหญ่			โรงเรียนขนาดกลาง			โรงเรียนขนาดเล็ก			โดยรวม		
	ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น												
ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี												
34. การทำพานบายศรี	3.50	0.94	มาก	3.57	0.93	มาก	3.63	1.09	มาก	3.58	0.99	มาก
35. การเข้าร่วมบุญพระเวส	3.39	1.09	ปานกลาง	3.32	1.04	ปานกลาง	3.48	1.23	ปานกลาง	3.40	1.13	ปานกลาง
36. การเข้าร่วมบุญตุงน้ำ	3.50	1.11	ปานกลาง	3.45	1.10	ปานกลาง	3.49	1.24	ปานกลาง	3.48	1.15	ปานกลาง
37. การเข้าร่วมบุญบั้งไฟ	3.47	1.13	ปานกลาง	3.75	1.12	มาก	3.66	1.19	มาก	3.65	1.15	มาก
38. การเข้าร่วมบุญเข้าพรรษา	4.06	0.85	มาก	4.16	0.88	มาก	4.30	0.90	มาก	4.19	0.89	มาก
39. การเข้าร่วมบุญข้าวประดับดิน	3.29	1.09	ปานกลาง	3.20	1.13	ปานกลาง	3.32	1.15	ปานกลาง	3.27	1.12	ปานกลาง
40. การเข้าร่วมบุญข้าวตาก	3.16	1.07	ปานกลาง	3.13	1.11	ปานกลาง	3.30	1.16	ปานกลาง	3.20	1.12	ปานกลาง
41. การเข้าร่วมบุญออกพรรษา	3.79	0.99	มาก	4.07	1.03	มาก	4.03	0.97	มาก	4.00	1.00	มาก
42. การเข้าร่วมบุญกฐิน	3.61	0.86	มาก	3.75	1.03	มาก	3.87	1.08	มาก	3.77	1.02	มาก
43. การเข้าร่วมบุญผ้าป่า	3.74	0.87	มาก	3.80	0.95	มาก	3.96	1.02	มาก	3.85	0.97	มาก
44. การเข้าร่วมบุญกองบวช	3.40	0.86	ปานกลาง	3.13	1.03	ปานกลาง	3.33	1.09	ปานกลาง	3.26	1.02	ปานกลาง
รวม	3.32	0.65	ปานกลาง	3.31	0.64	ปานกลาง	3.24	0.63	ปานกลาง	3.29	0.64	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน
ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 40$) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 38
การเข้าร่วมบุญเข้าพรรษา ($\bar{X} = 4.19$) ข้อ 41 การเข้าร่วมบุญออกพรรษา ($\bar{X} = 4.00$) ข้อ 43
การเข้าร่วมบุญผ้าป่า ($\bar{X} = 3.85$) อยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา
น้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 36 การเข้าร่วมบุญสงกรานต์ ($\bar{X} = 3.48$) ข้อ 33 การทัศนศึกษาแหล่ง
ทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.42$) ข้อ 35 การเข้าร่วมบุญพระเวส ($\bar{X} = 3.40$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและ
ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 38 การเข้าร่วม
บุญเข้าพรรษา ($\bar{X} = 4.06$) ข้อ 41 การเข้าร่วมบุญออกพรรษา ($\bar{X} = 3.79$) ข้อ 43 การเข้าร่วมบุญ
ผ้าป่า ($\bar{X} = 3.74$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 16 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก
คือ ข้อ 34 การทำพานบายศรี ($\bar{X} = 3.50$) ข้อ 36 การเข้าร่วมบุญสงกรานต์ ($\bar{X} = 3.50$) ข้อ 37
การเข้าร่วมบุญบั้งไฟ ($\bar{X} = 3.47$)

โรงเรียนขนาดกลาง ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและ
ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ข้อ 38 การเข้าร่วมบุญ
เข้าพรรษา ($\bar{X} = 4.16$) ข้อ 41 การเข้าร่วมบุญออกพรรษา ($\bar{X} = 4.07$) ข้อ 43 การเข้าร่วมบุญผ้าป่า
($\bar{X} = 3.80$) อยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ
ข้อ 26 งานแกะสลัก ($\bar{X} = 3.50$) ข้อ 31 การศึกษาสถานที่และวัตถุสำคัญในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.48$)
ข้อ 24 ศิลปะการละเล่นพื้นบ้าน เช่น หมอลำ ลำเซิ้ง ($\bar{X} = 3.48$)

โรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม
ประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก
6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 38 การเข้าร่วมบุญเข้าพรรษา
($\bar{X} = 4.30$) ข้อ 41 การเข้าร่วมบุญออกพรรษา ($\bar{X} = 4.03$) ข้อ 43 การเข้าร่วมบุญผ้าป่า ($\bar{X} = 3.96$)
อยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ข้อ 36 การเข้าร่วม
บุญสงกรานต์ ($\bar{X} = 3.49$) ข้อ 33 การทัศนศึกษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.48$) ข้อ 35
การเข้าร่วมบุญพระเวส ($\bar{X} = 3.42$)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

	โรงเรียนขนาดใหญ่			โรงเรียนขนาดกลาง			โรงเรียนขนาดเล็ก			โดยรวม		
	ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
การ ใ้ภูมิปัญญาท้องถิ่น												
ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น												
45. การทอดผ้าไหมพื้น ใหม่มัดหมี	2.48	1.10	ปานกลาง	2.82	1.24	ปานกลาง	2.58	1.25	น้อย	2.65	1.22	ปานกลาง
46. การทอดผ้าด้วยกี่กระตุก	2.45	1.11	น้อย	2.84	1.21	ปานกลาง	2.46	1.16	น้อย	2.61	1.18	ปานกลาง
47. การทอดผ้าจิดด้วยกี่พื้นเมือง	2.37	1.09	น้อย	2.75	1.23	ปานกลาง	2.48	1.21	น้อย	2.57	1.20	ปานกลาง
48. การทำหมอนจิด	2.34	1.07	น้อย	2.81	1.28	ปานกลาง	2.49	1.23	น้อย	2.59	1.23	ปานกลาง
49. การจักสานไม้ไผ่	2.76	1.10	ปานกลาง	3.45	1.17	ปานกลาง	3.47	1.21	ปานกลาง	3.32	1.20	ปานกลาง
50. การทำไม้กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว	2.85	1.21	ปานกลาง	3.30	1.22	ปานกลาง	3.18	1.26	ปานกลาง	3.16	1.24	ปานกลาง
51. การทอเสื่อ	2.74	1.20	ปานกลาง	3.30	1.18	ปานกลาง	3.36	1.24	ปานกลาง	3.21	1.23	ปานกลาง
52. การสานหมวก กระเป๋าจากผักตบชวา	2.29	1.09	น้อย	2.77	1.23	ปานกลาง	2.49	1.22	น้อย	2.56	1.21	ปานกลาง
53. การเย็บเสื่อผ้าสำเร็จรูป	2.84	1.12	ปานกลาง	2.95	1.06	ปานกลาง	2.90	1.12	ปานกลาง	2.91	1.09	ปานกลาง
54. การทำเครื่องปั้นดินเผา	2.50	1.11	น้อย	2.66	1.22	ปานกลาง	2.37	1.15	น้อยมาก	2.52	1.17	ปานกลาง

ตาราง 13 (ต่อ)

	โรงเรียนขนาดใหญ่			โรงเรียนขนาดกลาง			โรงเรียนขนาดเล็ก			โดยรวม		
	ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น												
55. การทำเกษตรผสมผสาน	3.02	1.19	ปานกลาง	3.33	1.05	ปานกลาง	3.54	1.11	มาก	3.35	1.12	ปานกลาง
56. การทำนา	3.31	1.35	ปานกลาง	3.55	1.24	มาก	3.77	1.18	ปานกลาง	3.59	1.25	มาก
57. การปลูกยาสูบ	2.68	1.35	ปานกลาง	2.74	1.24	ปานกลาง	2.66	1.31	ปานกลาง	2.69	1.29	ปานกลาง
58. การปลูกสับปะรด	2.48	1.18	น้อย	2.75	1.26	ปานกลาง	2.43	1.14	น้อย	2.57	1.20	ปานกลาง
59. การปลูกมะเขือเทศ	2.66	1.33	ปานกลาง	2.81	1.32	ปานกลาง	2.68	1.30	ปานกลาง	2.73	1.31	ปานกลาง
60. การปลูกยางพารา	2.66	1.37	ปานกลาง	3.39	1.38	ปานกลาง	3.30	1.46	ปานกลาง	3.20	1.43	ปานกลาง
61. การปลูกข้าวโพด	2.74	1.30	ปานกลาง	3.06	1.15	ปานกลาง	2.89	1.19	ปานกลาง	2.93	1.20	ปานกลาง
62. การเลี้ยงสัตว์	3.15	1.13	ปานกลาง	3.43	1.11	ปานกลาง	3.41	1.23	มาก	3.36	1.16	ปานกลาง
63. การปลูกผัก	3.55	1.10	มาก	3.66	1.01	มาก	3.73	1.09	ปานกลาง	3.36	1.06	ปานกลาง
รวม	2.73	0.89	ปานกลาง	3.07	0.89	ปานกลาง	2.96	0.80	ปานกลาง	2.96	0.86	ปานกลาง

จากตาราง 13 พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน
 การประกอบอาชีพของท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
 พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ ข้อ 56 การทำนา ($\bar{X} = 3.59$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 18 ข้อ
 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 63 การปลูกผัก ($\bar{X} = 3.36$) ข้อ 62
 การเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.36$) ข้อ 55 การเกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.35$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของ
 ท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก
 1 ข้อ คือ ข้อ 63 การปลูกผัก ($\bar{X} = 3.55$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 12 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก
 ไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 56 การทำนา ($\bar{X} = 3.31$) ข้อ 62 การเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.15$)
 ข้อ 55 การเกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.02$) อยู่ในระดับน้อย 6 ข้อ คือ ข้อ 54 การทำเครื่องปั้นดินเผา
 ($\bar{X} = 2.50$) ข้อ 58 การปลูกสับปะรด ($\bar{X} = 2.48$) ข้อ 46 การทอผ้าด้วยกี่กระตุก ($\bar{X} = 2.45$)

โรงเรียนขนาดกลาง ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น
 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ
 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 63 การปลูกผัก ($\bar{X} = 3.66$) ข้อ 56 การทำนา
 ($\bar{X} = 3.55$) อยู่ในระดับปานกลาง 17 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ
 ข้อ 49 การจักสานไม้ไผ่ ($\bar{X} = 3.45$) ข้อ 62 การเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.43$) ข้อ 60 การปลูกยางพารา
 ($\bar{X} = 3.39$)

โรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น
 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ
 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 56 การทำนา ($\bar{X} = 3.77$) ข้อ 63
 การปลูกผัก ($\bar{X} = 3.73$) ข้อ 55 การเกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.54$) อยู่ในระดับปานกลาง 10 ข้อ
 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 49 การจักสานไม้ไผ่ ($\bar{X} = 3.47$) ข้อ 62
 การเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.41$) ข้อ 52 การสานหมวก กระจ่างจากผักตบชวา ($\bar{X} = 3.36$) อยู่ในระดับน้อย
 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 53 การเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ($\bar{X} = 2.49$)
 ข้อ 48 การทำหมอนขิด ($\bar{X} = 2.49$) ข้อ 47 การทอผ้าจิดด้วยกี่พื้นเมือง ($\bar{X} = 2.48$) อยู่ในระดับ
 น้อยมาก 1 ข้อ คือ ข้อ 54 การทำเครื่องปั้นดินเผา ($\bar{X} = 2.37$)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับประคตการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

	โรงเรียนขนาดใหญ่			โรงเรียนขนาดกลาง			โรงเรียนขนาดเล็ก			โดยรวม		
	ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น												
ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น												
64. เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	3.03	1.02	ปานกลาง	3.16	1.23	ปานกลาง	3.16	1.23	ปานกลาง	3.14	1.14	ปานกลาง
65. เทคนิคการเลี้ยงไก่ไข่	2.89	0.01	ปานกลาง	3.02	1.22	ปานกลาง	3.02	1.22	ปานกลาง	2.96	1.16	ปานกลาง
66. เทคนิคการตัดจับสัตว์น้ำ	2.84	1.09	ปานกลาง	2.96	1.25	ปานกลาง	2.96	1.25	ปานกลาง	3.01	1.19	ปานกลาง
67. เทคนิคการบ่มใบยาสูบ	2.48	1.08	น้อย	2.47	1.22	น้อย	2.47	1.22	น้อย	2.49	1.15	น้อย
68. เทคนิคการทำยาเส้น	2.53	1.13	ปานกลาง	2.42	1.21	น้อย	2.42	1.21	น้อย	2.45	1.15	น้อย
69. การแปรรูปมะเขือเทศ	2.53	0.97	ปานกลาง	2.48	1.17	น้อย	2.48	1.17	น้อย	2.51	1.13	ปานกลาง
70. การแปรรูปกล้วยน้ำว้า	2.53	1.02	ปานกลาง	2.97	1.16	ปานกลาง	2.79	1.20	ปานกลาง	2.81	1.16	ปานกลาง
71. การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารา	2.58	1.08	ปานกลาง	3.02	1.22	ปานกลาง	2.63	1.25	ปานกลาง	2.77	1.22	ปานกลาง
รวม	2.68	0.83	ปานกลาง	2.84	0.87	ปานกลาง	2.74	0.94	ปานกลาง	2.77	0.89	ปานกลาง

จากตาราง 14 พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน
 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
 พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ข้อ 64
 เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 3.14$) ข้อ 66 เทคนิคการดักจับสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 3.01$) ข้อ 65
 เทคนิคการเลี้ยงไข่ไก่ ($\bar{X} = 2.96$) อยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ
 ข้อ 67 เทคนิคการบ่มใบยาสูบ ($\bar{X} = 2.49$) ข้อ 68 เทคนิคการทำยาเส้น ($\bar{X} = 2.45$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยี
 ท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ
 ปานกลาง 7 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 64 เทคนิคการเพาะเลี้ยง
 สัตว์น้ำ ($\bar{X} = 3.03$) ข้อ 65 เทคนิคการเลี้ยงไข่ไก่ ($\bar{X} = 2.89$) ข้อ 66 เทคนิคการดักจับสัตว์น้ำ
 ($\bar{X} = 2.84$) อยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ ข้อ 67 เทคนิคการบ่มใบยาสูบ ($\bar{X} = 2.48$)

โรงเรียนขนาดกลาง ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น
 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง
 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 64 เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 ($\bar{X} = 3.16$) ข้อ 65 เทคนิคการเลี้ยงไข่ไก่ ($\bar{X} = 3.02$) ข้อ 71 การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารา
 ($\bar{X} = 3.02$) อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 69 การแปรรูป
 มะเขือเทศ ($\bar{X} = 2.48$) ข้อ 67 เทคนิคการบ่มใบยาสูบ ($\bar{X} = 2.47$) ข้อ 68 เทคนิคการทำยาเส้น
 ($\bar{X} = 2.42$)

โรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น
 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง
 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 64 เทคนิคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 ($\bar{X} = 3.16$) ข้อ 65 เทคนิคการเลี้ยงไก่ไข่ ($\bar{X} = 3.02$) ข้อ 66 เทคนิคการดักจับสัตว์น้ำ ($\bar{X} = 2.96$)
 อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 69 การแปรรูปมะเขือเทศ
 ($\bar{X} = 2.48$) ข้อ 67 เทคนิคการบ่มใบยาสูบ ($\bar{X} = 2.47$) ข้อ 68 เทคนิคการทำยาเส้น ($\bar{X} = 2.42$)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ที่มีสถานภาพ และขนาดโรงเรียน ต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ปรากฏตามตาราง 13 - 17

ตาราง 15 แสดงการเปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ที่มีสถานภาพ และขนาดโรงเรียน ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
สถานภาพ	0.64	3	0.21	0.69
ขนาดโรงเรียน	0.88	2	0.44	0.37
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาด โรงเรียน	6.03	6	1.00	0.03
ความคลาดเคลื่อน	130.33	292	0.45	
รวม	3066.33	304		

จากตาราง 15 พบว่าสถานภาพ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 16 แสดงการเปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อในการเรียนการสอนระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ที่มีสถานภาพ และขนาด โรงเรียน ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
สถานภาพ	1.20	3	0.40	1.00
ขนาดโรงเรียน	0.13	2	6.72	0.17
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาด โรงเรียน	6.43	6	1.07	2.70
ความคลาดเคลื่อน	115.81	292	0.40	
รวม	3403.22	304		

จากตาราง 16 พบว่าสถานภาพ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อในการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพกับขนาดโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ในการเรียนการสอนระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ที่มีสถานภาพและขนาดโรงเรียนต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
สถานภาพ	0.57	3	0.19	0.37
ขนาดโรงเรียน	0.57	2	0.29	0.55
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน	5.70	6	0.95	1.82
ความคลาดเคลื่อน	151.97	292	0.52	
รวม	3683.16	304		

จากตาราง 17 พบว่าสถานภาพ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ในการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน และไม่พบ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 18 แสดงการเปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น ในการเรียนการสอนระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ที่มีสถานภาพ และขนาด โรงเรียน ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
สถานภาพ	0.14	3	4.81	0.06
ขนาดโรงเรียน	3.48	2	1.74	2.40
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน	7.53	6	1.26	1.74
ความคลาดเคลื่อน	211.37	292	0.72	
รวม	2882.57	304		

จากตาราง 18 พบว่าสถานภาพ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่นในการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 19 แสดงการเปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่น
ในการเรียนการสอนระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ที่มีสถานภาพ และขนาดโรงเรียน ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
สถานภาพ	2.17	3	0.72	0.92
ขนาดโรงเรียน	1.29	2	0.65	0.82
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน	5.70	6	0.95	1.21
ความคลาดเคลื่อน	230.03	292	0.79	
รวม	2569.58	304		

จากตาราง 19 พบว่าสถานภาพ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านแนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีท้องถิ่นในการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน และไม่พบปฏิสัมพันธ์
ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ